

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 143/2019-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. decembra 2019 v senáte zloženom z predsedu Mojmíra Mamojku (sudca spravodajca), zo sudcov Petra Straku a Martina Vernarského predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpenej advokátskou kanceláriou POLAKOVIČ & PARTNERS s. r. o., Vysoká 19, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Marko Polakovič, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj namietaného porušenia čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Co 292/2018 z 28. júna 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Stážnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. októbra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení so základným právom vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s právom pokojne užívať svoj majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Co 292/2018 z 28. júna 2019 (ďalej aj „napadnuté uznesenie/rozhodnutie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka bola žalobkyňou v spore o uloženie povinnosti žalovanému – [REDAKOVANÉ], spočívajúcej v zákaze brániť sťažovateľke v užívaní nebytového priestoru odmietaním vyhotoviť jej elektronické kľúče. Okresný súd Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) uznesením z 21. augusta 2018 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) priznal žalovanému plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Krajský súd napadnutým uznesením potvrdil uznesenie okresného súdu, odkazujúc na podobnosť právnej úpravy § 256 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) s predchádzajúcou právnou úpravou § 146 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) a rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 569/2017, v ktorom ústavný súd konštatoval zhodnosť uvedených ustanovení oboch procesných kódexov.

3. Podľa názoru sťažovateľky krajský súd uplatnením nesprávneho právneho postupu dospel k rozhodnutiu, ktorým obmedzil jej označené práva. Pokiaľ ide o interpretáciu § 256 ods. 1 CSP a jeho porovnanie s § 146 ods. 2 OSP, sťažovateľka uviedla, že nemožno opomenúť zásadnú okolnosť, že ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku sa nevysvetľovali v súvislosti so základnými právami, lebo v čase podávania výkladov ústava nezaručovala základné práva a ani v spojení s ľudskými právami a československý štát nebol zmluvnou stranou dohovoru.

4. Krajský súd v napadnutom uznesení uviedol, že žaloba sťažovateľky sa v priebehu súdneho konania stala nedôvodnou, pretože procesné strany stratili aktívnu aj pasívnu vecnú legitimáciu a sťažovateľka nevykonala procesné úkony umožňujúce pokračovať v konaní s legitimovanými subjektmi. Odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie na základe tvrdenia, že sťažovateľka vzala späť žalobu, ktorá nebola podaná dôvodne a procesne zavinila zastavenie konania bez preukázania, že k späťvzatiu došlo pre správanie žalovaného.

5. Podstata nesúladu napadnutého uznesenia spočíva podľa sťažovateľky vo výklade § 256 ods. 1 CSP bez zachovania jeho príčinnej súvislosti s ústavou a dohovorom v znení case-law Európskeho súdu pre ľudské práva. Rozhodovanie súdu o priznaní práva na náhradu trov konania nie je založené na povinnosti súdu uplatniť postup podľa § 256 ods. 1 CSP, pretože zákon dáva konajúcemu súdu možnosť postupovať podľa § 256 ods. 1 CSP alebo podľa § 257 CSP. Záver procesnej úvahy súdu o aplikácii konkrétneho ustanovenia závisí od zisteného skutkového stavu a mal by zohľadniť ochranu vlastníctva. Krajský súd v napadnutom uznesení zaťažil sťažovateľku povinnosťou zaplatiť žalovanému náhradu trov konania v plnej výške, čím zasiahol do jej práva pokojne užívať majetok bez toho, aby dal sťažovateľke jednoznačnú odpoveď na otázku, aké iné procesné prostriedky mala k dispozícii na zamedzenie zastavenia konania. Uvedené považuje sťažovateľka za zásadný materiálny nedostatok odôvodnenia napadnutého rozhodnutia.

6. Sťažovateľka uviedla, že žalobu, ktorá bola dôvodná, podala na vecne a miestne príslušnom súde. Napriek tomu, že spor bol jednoduchý, okresný súd o ňom nerozhodol šesť rokov. Plynutím času dôvodnosť žaloby zanikla, pretože žalovaný prestal byť správcom dotknutej nehnuteľnosti a sťažovateľka ako žalobkyňa prestala byť vlastníčkou nehnuteľnosti. Zmena skutkového stavu počas súdneho konania podľa sťažovateľky nie vždy umožňuje žalobcovi zmysluplne zmeniť žalobu. Sťažovateľka zastáva názor, že mohla žalobu zmeniť iba smerom do minulosti tak, že by žiadala vydať rozhodnutie, ktorým súd určí, že v čase, keď bol žalovaný správcom nehnuteľnosti, mala sťažovateľka právo na vyhotovenie duplikátu elektronického kľúča. Takýto rozsudok by bol v čase rozhodnutia už nevykonateľný.

7. Z uvedených dôvodov sťažovateľka zastáva názor, že v okolnostiach veci nezavinila zastavenie konania, lebo nemala faktickú možnosť efektívne, rozumne a zmysluplne uplatniť procesné právo, aby zabránila zastaveniu konania.

8. Krajský súd a pred ním okresný súd nedôvodne aplikovali § 256 ods. 1 CSP ako právny základ pre uloženie povinnosti sťažovateľke zaplatiť trovy konania, čím v rozpore s čl. 1 dodatkového protokolu porušili základné právo vlastniť majetok zaručené v čl. 20 ods. 1 ústavy.

9. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhla, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu priznané článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení so základným právom vlastniť majetok chráneným podľa článku 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a v spojení s článkom 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj ľudské právo sťažovateľky na spravodlivý proces priznané článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s právom pokojne užívať svoj majetok priznaným článkom 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v odvolacom konaní vedenom Krajským súdom v Bratislave pod sp. zn. 3Co/292/2018 porušené bolo.

2. Rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave, číslo konania 3Co/292/2018 - 321 zo dňa 28.6.2019 sa zrušuje. Vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave na nové rozhodnutie.

3. Ústavný súd Slovenskej republiky podľa článku 127 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky sťažovateľke za porušenie jej základného práva na súdnu ochranu (článok 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) a ľudského práva na spravodlivý proces podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení so základným právom pokoje užívať svoj majetok podľa článku 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa článku 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva primerané finančné zadosťučinenie 1.500 €. Krajský súd v Bratislave je povinný vyplatiť toto zadosťučinenie do dvoch mesiacov odo dňa vyhlásenia nálezu Ústavného súdu

Slovenskej republiky v sídle Ústavného súdu Slovenskej republiky na sťažovateľkou označený účet.

4. Sťažovateľke priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 415,51 €, ktorú je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť advokátskej kancelárii POLAKOVIČ & PARTNERS s. r. o. do dvoch mesiacov od vyhlásenia tohto nálezu v sídle Ústavného súdu Slovenskej republiky na účet vyššie uvedenej advokátskej kancelárie.“

II.

Právomoc ústavného súdu

10. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „zákon o ústavnom súde“).

12. Ústavný súd konštatuje, že podanie sťažovateľky možno kvalifikovať ako sťažnosť podľa čl. 127 ústavy v spojení s § 42 ods. 2 písm. f) a § 122 a nasl. zákona o ústavnom súde a sťažovateľka je v konaní zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom v zmysle § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

13. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd

skúma, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

14. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

15. Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo užívať svoj majetok.

III.

Právne posúdenie ústavnej sťažnosti

16. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky o porušení jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie

podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva užívať svoj majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu v spojení s čl. 1 ods. ústavy tým, že krajský súd potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie, čím priznal náhradu trov konania žalovanému na základe zásady zodpovednosti za zavinenie podľa § 256 ods. 1 CSP, neposúdil dôvody hodné osobitného zreteľa a možnosť aplikácie § 257 CSP a napadnuté uznesenie dostatočne neodôvodnil.

17. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07), a preto možno ich namietané porušenie preskúmať spoločne.

18. Z už citovaného § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. II. ÚS 389/09, III. ÚS 288/2016, II. ÚS 59/2019).

19. Ústavný súd nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov. Preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu v konaní pred ústavným súdom má opodstatnenie len v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo rozhodnutím (opatrením alebo iným zásahom) došlo k porušeniu základného práva alebo základnej slobody. Skutkový stav

a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody. Ústavnoprávnou požiadavkou je tiež to, aby všeobecnými súdmi vydané rozhodnutia boli riadne, zrozumiteľne a logicky odôvodnené.

20. Ústavný súd taktiež zdôrazňuje, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nepatrí právo účastníka dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov, resp. toho, aby súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorý predkladá účastník konania.

21. Ústavný súd považuje rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania za integrálnu súčasť civilného procesu a zásadnú výsadu všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania však v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (rovnaké závery porov. napr. aj v I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08, z novej judikatúry pozri II. ÚS 153/2016, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 681/2016).

22. Ďalej ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že ak Civilný sporový poriadok (predtým Občiansky súdny poriadok) vylučuje uplatnenie mimoriadneho opravného prostriedku proti rozhodnutiu o trovách konania (§ 419, § 420 a § 421 CSP), bolo by proti logike pripustiť, aby ich prieskum bol automaticky posunutý do roviny ústavného súdnictva. Opodstatnenosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy v takejto veci prichádza do úvahy

iba v prípadoch extrémneho rozporu s princípmi spravodlivého súdneho konania (I. ÚS 56/2017, I. ÚS 188/2018).

23. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti nezistil v skutkových a právnych záveroch napadnutého uznesenia krajského súdu nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti. V rámci rozhodovania o otázke priznania náhrady trov konania (resp. povinnosti sťažovateľky nahradiť trovy konania žalovanému z dôvodu späťvzatia žaloby) krajský súd ústavne udržateľným spôsobom interpretoval príslušné zákonné ustanovenia (§ 256 ods. 1 CSP), do interpretácie ktorých ústavný súd nie je zásadne oprávnený vstupovať a nahradzovať prijaté právne závery krajského súdu. Závery krajského súdu o procesnom zavinení sťažovateľky na zastavení konania bez preukázania existencie dôvodov na strane žalovaného, ako aj aplikácia príslušných zákonných ustanovení v napadnutom uznesení sú presvedčivé, jasné a netrpia absenciou logiky.

24. Pokiaľ sťažovateľka argumentuje, že konajúce súdy v jej veci mali vzhľadom na okolnosti danej veci uprednostniť aplikáciu § 257 CSP, k uvedenému ústavný súd dodáva, že uvedené ustanovenie nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojvôle), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, na ktoré je potrebné pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnuť. Ustanovenie § 257 CSP preto nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihliadnuť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania (I. ÚS 168/2018), ktoré však boli v prípade sťažovateľky dodržané.

25. Ústavný súd tak nie je v tejto veci oprávnený vstupovať a nahradzovať prijaté právne závery krajského súdu, čo sa výkladu a aplikácie jednoduchého (podústavného, einfaches Recht) práva týka.

26. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu ústavný súd konštatuje,

že zo skutočností, ktoré sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla, nevyplýva žiadna možnosť ich porušenia, reálnosť ktorej by mohol ústavný súd posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

27. Pokiaľ totiž sťažovateľka porušenie svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie svojho majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu odvíja od porušenia práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (neodôvodnená aplikácia § 256 ods. 1 CSP), vzhľadom na to, že ústavný súd nedospel k porušeniu uvedených práv, je preto celkom prirodzené, že nemohlo dôjsť ani k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ako ani práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu.

28. Napokon porušenie čl. 1 ods. 1 ústavy sťažovateľka videla takisto v priamej súvislosti s porušením ostatných ňou označených základných práv zaručených ústavou a práv zaručených dohovorom a dodatkovým protokolom, preto závery týkajúce sa odôvodnenia odmietnutia vyslovenia ich porušenia sa obdobne vzťahujú aj na odmietnutie vyslovenia porušenia tohto článku ústavy.

29. Ústavný súd tak na základe uvedeného odmietol sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

30. Pretože ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky (zrušenie napadnutého uznesenia, priznanie trov konania, priznanie finančného zadosťučinenia) v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. decembra 2019

Mojmír Mamojka
predseda senátu